

RAADSBSLUIT

De Raad van de gemeente Uden;

gelezen het voorstel van het College van burgemeester en wethouders van 11 oktober 2005;

gelet op de Wet op de Ruimtelijke Ordening artikel 2a, Wet milieubeheer artikel 7.15 en het Besluit Milieueffectrapportage artikel 3;

b e s l u i t

tot het vaststellen van de richtlijnen voor de Milieueffectrapportage voor het golfbaancomplex tussen Hemelrijk en Odiliapeel conform bijgevoegde bijlage.

Vastgesteld in de openbare vergadering van 17 november 2005.

De Raad voornoemd

de griffier

de voorzitter

Richtlijnen opstellen MER Golfbaan Odiliapeel

Op 21 juli 2005 is een startnotitie ingekomen in verband met het voornemen een milieueffectrapport (hierna: MER) op te stellen voor een golfbaan aan Hemelrijkstraat in Odiliapeel. De initiatiefnemers zijn de heer Braks, Hemelrijkstraat 7, de heer Huvenaars, Hemelrijkstraat 4 en de heer Van Kessel, Hemelrijkstraat 9 Odiliapeel. In de richtlijnen wordt vrijwel volledig aan op het door de commissie van de milieueffectrapportage gegeven advies en wordt rekening gehouden, voor zover dat mogelijk en redelijk is, met de ingekomen inspraakreacties.

Inleiding

Voor het realiseren van een golfbaan is een bestemmingsplanwijziging noodzakelijk. In het geval dat een dergelijk ruimtelijk plan als eerste in de mogelijke aanleg van een golfbaan voorziet, met een oppervlakte van meer dan 50 hectare of 18 holes of meer, moet een MER te worden uitgevoerd. De verplichting volgt uit artikel 3 en bijlage c van het Besluit milieu-effectrapportage. In bijlage C onder 10.2 wordt de aanleg van een golfbaan benoemd.

De procedure is formeel gestart met de ter inzage legging van de startnotitie ten behoeve van het opstellen van een MER. De startnotitie is op 10 augustus 2005. Tot en met 21 september 2005 bestond de mogelijkheid om op de startnotitie te reageren. Een ieder, de commissie Mer, aangrenzende gemeente en de wettelijke adviseurs in kader van de Wet op Ruimtelijke Ordening zijn in de gelegenheid gesteld zienswijze danwel advies uit te brengen.

Naar aanleiding van de startnotitie zijn een inspraakreacties binnen gekomen van:

- Inspraakreactie 1: Ministerie van Landbouw, natuur en voedselkwatiteit, directie Regionale Zaken, Postbus 6111, 5600 HC Eindhoven;
- Inspraakreactie 2: Rijkswaterstaat, Postbus 90157, 5200 MJ 's-Hertogenbosch;
- Inspraakreactie 3: Awic B.V., Hemelrijkstraat 11, 5409 SP Odiliapeel;
- Inspraakreactie 4: De heren Van den Broek, Torenavalkweg 9 in Odiliapeel;
- Inspraakreactie 5: Ministerie van Defensie, afdeling Ruimtelijke Ordening en milieu, sectie RO/JB, Postbus 412, 5000 AK Tilburg;
- Inspraakreactie 6: Waterschap Aa en Maas, afdeling integraal beleid, postbus 5049, 5201 GA 's-Hertogenbosch;
- Inspraakreactie 7: ZLTO-afdeling Boekel-Venhorst, De kastanjes 6, 5427 TW in Boekel;
- Inspraakreactie 8: Provincie Noord-Brabant, directie ruimtelijke Ontwikkeling & Handhaving, postbus 90151 's-Hertogenbosch;
- Inspraakreactie 9 ZLTO afdeling Uden, Heiderik 6, 5427 LD Boekel;

Met de inspraakreacties is rekening gehouden in de op te stellen richtlijnen. Afwegingen welke in het kader van de bestemmingsplanprocedure moeten worden gemaakt in relatie tot een goede ruimtelijke ordening en welke niet van belang zijn voor de uit te voeren Milieueffectrapportage zijn niet meegenomen.

Bij brief van 8 augustus 2005 is de commissie voor de m.e.r. door ons in de gelegenheid gesteld advies uit te brengen over de richtlijnen voor het MER. Het advies van de Commissie voor de m.e.r. is uitgebracht op 3 oktober 2005.

Richtlijnen

De richtlijnen moeten worden gezien als een aanvulling op de startnotitie. Zaken die niet expliciet zijn genoemd in de richtlijnen, maar wel in de startnotitie genoemd zijn, moeten worden geacht deel uit te maken van de richtlijnen voor het opstellen van de MER.

Hoofdpunten

De volgende punten zijn essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- De effecten op de (grond)waterhuishouding en de waterkwaliteit en de gevolgen daarvan voor de omgeving, met name aangrenzende natuur (ecologische verbindingszone, natuurparel);
- De effecten op natuurdoeltypen en doelsoorten;
- De aantasting / versterking van de leefgebieden voor struweelvogels en dassen;
- Een inrichtingsalternatief waarbij de hele golfbaan, inclusief de nieuwe natuur buiten de stankcirkels is gesitueerd. Dit alternatief kan alleen achterwege blijven als uit het MER blijkt dat het toegestaan is om de nieuwe natuur er binnen te realiseren;
- De alternatieven voor de inrichting van de golfbaan en een vergelijking van de alternatieven op met name milieueffecten.

De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling vormen van de inhoud van het MER.

Achtergrond, doelstelling en besluitvorming

Achtergrond

Geef in het MER een onderbouwing van het draagvlak voor het voornemen. Ga hierbij in op de ligging van het wervingsgebied voor nieuwe spelers, mede in relatie tot recente andere initiatieven in de directe nabijheid¹.

Doelstelling

De initiatiefnemers willen een 27-holes baan realiseren in het plangebied. Geef in het MER een nadere beschrijving van het initiatief (baantype, NGF-status, lengte van de baan, etc.). Geef, anders dan in de startnotitie, in het MER op alle kaarten eenduidig de ligging van het plangebied aan².

Geef in het MER aan of er (neven)doelen zijn die bijdragen aan andere (milieu)functies in en nabij het plangebied. Denk bijvoorbeeld aan het realiseren van bepaalde natuurdoeltypen in relatie tot de natuurelementen in de directe omgeving.

Volgens Reconstructieplan Peel en Maas ligt het gebied in een waterconserveringsgebied landbouw en natuur. Dit betekent dat (overtollig) water zo lang mogelijk moet worden vastgehouden in het gebied om verdroging van natuur tegen te gaan. Ga na (in overleg met het Waterschap) of er waterhuishoudkundige knelpunten voorkomen in dit gebied en of het voornemen kan bijdragen aan de oplossing van deze knelpunten.

¹ Zie brief van 4 augustus 2005 van de Provinciale Planologisch Commissie Noord-Brabant betreffende principe uitspraak 'Golfbaan Uden'.

² Uit inspraakreactie 3 en 4 blijkt dat de eigendomssituatie van verschillende percelen in de startnotitie verkeerd is weergegeven.

Besluitvorming

In de startnotitie is uiteengezet welke beperkingen het streekplan oplegt aan de realisatie van de golfbaan in de verschillende zoekgebieden. Er is aangegeven dat het plangebied deels in de agrarische hoofdstructuur (AHS) landschap, leefgebied dassen en struweelvogel ligt. Hier is volgens het streekplan geen aanleg van een nieuwe golfbaan mogelijk in een leefgebied dassen. In de startnotitie staat vermeld dat er nieuw beleid in ontwikkeling is.

De Commissie gaat ervan uit dat hiermee wordt bedoeld op de Handreiking Dassen en Golfbanen van juni 2005. Hierin schrijft de provincie onder welke voorwaarden eventueel in het leefgebied van dassen gebouwd mag worden³. De provincie is bereid van het streekplan af te wijken, als aan deze voorwaarden wordt voldaan. Ga in het MER in op de volgende punten:

- volgens de handreiking is de aanleg van een golfbaan alleen mogelijk in secundair leefgebied van dassen. In het MER moet aangetoond moet worden dat er momenteel geen dassen in het gebied voorkomen;
- de provincie zal beoordelen of zij bereid is om af te wijken van het streekplan. Beschrijf de procedure die hiermee samenhangt⁴;

In de brief van 20 juni 2005 van de provincie Noord-Brabant is ingegaan op de aspecten natuur en landschap, stankhinder en afstemming met ontwikkeling recreatiepark Hemelrijk.

Wanneer onduidelijk is of de ligging van nieuwe natuur op de golfbaan binnen de stankcirkels mogelijk is, zullen in het MER inrichtingsalternatieven uitgewerkt moeten worden met en zonder het deelgebied dat valt binnen de stankcirkels. Hierbij dient aandacht te worden besteed aan de mogelijkheid om stankcirkels te saneren⁵.

Beschrijf welke stappen doorlopen moeten worden voordat het bestemmingsplan van kracht wordt en de aanleg van de golfbaan doorgang kan vinden.

Voor het voornemen moet een watertoets worden opgesteld⁶. Het ligt voor de hand in het MER dezelfde informatie op te nemen als die nodig is voor het uitvoeren van de watertoets.

Voorgenomen activiteit en alternatieven

Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. Besteed hierbij aandacht aan:

- het totale oppervlak van het plangebied voor de golfbaan. Maak onderscheid in oppervlakte voor het beoefenen van de sport (inclusief gebouwen en parkeren), en oppervlakte nieuwe natuur. Houdt hierbij rekening met de eisen die het Streekplan stelt aan de oppervlakten⁷. Beschrijf welke onderdelen van de golfbaan als nieuwe natuur bestemd kunnen worden⁸;
- het programma voor de inrichting⁹. Geef in het MER aan welke onderdelen deel uit maken van het ontwerp (ligging holes, clubhuis, parkeerplaats, oefenfaciliteiten, etc.) en waar ze bij de verschillende alternatieven in het plangebied zijn gesitueerd;
- de kleinschalige recreatie op het perceel Hemelrijkstraat 4. Geef weer wat deze plannen inhouden en beschrijf hoe ze worden ingepast in de planvorming voor de golfbaan¹⁰;

³ Zie inspraakreactie 3.

⁴ De Raad van State heeft in de zaak over de realisatie van een golfbaan in Teteringen geoordeeld dat de provincie Noord-Brabant niet mocht afwijken van het streekplan. Nagegaan kan worden in hoeverre deze uitspraak jurisprudentie vormt voor de situatie in Odiliapeel.

⁵ Zie inspraakreactie 8.

⁶ Zie inspraakreactie 6 en 8.

⁷ De oppervlakte nieuwe natuur (excl. compensatie) moet minimaal even groot moet zijn als het oppervlakte voor het beoefenen van de sport, indien de golfbaan in de GHS of AHS-landschap, RNLE-landschapsdeel wordt aangelegd.

⁸ In de Handreiking Dassen en Golfbanen geeft de provincie aan welke onderdelen van de golfbaan tot natuur gerekend mogen worden.

⁹ Zie inspraakreactie 3.

- handhaving van de bestaande landschapschappelijke elementen;
- de eventuele verlichting van de driving range en of andere delen van de golfbaan;
- de grondbalans. Ga hierbij in op hoogteverschillen die gerealiseerd zullen worden in het plangebied en beschrijf de ontgrondingen, die noodzakelijk zijn voor waterpartijen;
- de waterbalans. Ga hierbij in op de functie van de Scheidingsloop. Waarbij de afwatering van de bovenstrooms gelegen percelen gegarandeerd blijft. Maak inzichtelijk hoe met water binnen het plan gebied wordt omgesprongen¹¹.
- het beheer van de golfbaan. Beschrijf de wijze van beregenen (grondwater, oppervlaktewater, hoeveelheden) het maairegime en het gebruik van bemesting en bestrijdingsmiddelen;
- de externe ontsluiting in relatie tot herkomst gebruikers;
- de mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Alternatieven

Geef met behulp van duidelijk kaartmateriaal de verschillende alternatieven voor de inrichting van de golfbaan weer.

In de startnotitie wordt in paragraaf 1.1. gesteld dat de alternatieven getoetst worden op duurzaamheid (de mate waarin voorzien wordt in een “duurzame voorziening” voor water, economische duurzaamheid en duurzaamheid van nieuwe natuur en landschapselementen). Maak in het MER inzichtelijk wat wordt verstaan onder het begrip duurzaamheid en geef aan hoe duurzaamheid bij het ontwikkelen van de inrichtingsalternatieven een rol heeft gespeeld.

Nulalternatief / referentie

Er is geen reëel nulalternatief dat kan voldoen aan de doelstelling van de initiatiefnemer. Volsta met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen als referentie.

Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (mma) moet uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Bij het opstellen van het mma verdienen de volgende aspecten aandacht:

- de interne ontsluitingsstructuur (de verbindende paden tussen de percelen waar de holes liggen). Varieer eventueel met de ligging van het clubhuis en de parkeerplaats;
- de externe ontsluiting in relatie tot de faunapassages (bijvoorbeeld dassen);
- de vormgeving van de omheining (in verband met dassen) of het weglaten ervan;
- afstemming van de inrichting op de aanwezig beschermde soorten en het aanpassen van de inrichting op habitateisen voor bedreigde soorten¹²;
- het realiseren van gradiënten: droog-nat, hoog-laag, voedselrijk-voedselarm;
- door doelgericht maaibeheer meer variatie in de vegetatie te krijgen of de keuze voor vegetatie, die voor bepaalde soorten interessant is. Denk daarbij aan faunapassages of broedbiotoop voor struweelvogels (zoom- en mantelvegetaties);
- bemesting en gebruik van bestrijdingsmiddelen;
- mogelijke versterking van de aangrenzende ecologische verbindingszone en natuurparel¹³.

¹⁰ Zie inspraakreactie 3..

¹¹ Zie inspraakreacties 4, 6, 7, 9,

¹² Zie inspraakreactie 1.

¹³ Zie inspraakreactie 1.

Bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Neem, indien er reeds een besluit is genomen, de uitbreidingsplannen voor Hemelrijk mee in de autonome ontwikkeling. Indien wij nog niet hebben ingestemd met de wijziging van het bestemmingsplan, moet de uitbreiding van Hemelrijk meegenomen worden in het MER voor de golfbaan als scenario.

Aanvullend op de startnotitie moeten de volgende punten in het MER worden beschreven over de bestaande milieutoestand:

- actuele stankcirkels (uitgaande van de mogelijkheden van de omliggende bedrijven bestemmingsplan/reconstructieplan)¹⁴ in relatie tot de juiste categorie indeling. Uitsluitel over de mogelijkheid om binnen deze cirkels de vereiste nieuwe natuur te realiseren. Tevens in relatie tot recreatief medegebruik;
- kwaliteit bodem, grond- en oppervlaktewater. Volstaan kan worden met een globale beschrijving aan de hand waarvan aangetoond kan worden of het voornemen een verbetering, instandhouding of een verslechtering bewerkstelligt;
- actuele natuurwaarden in het plangebied en de directe omgeving vanuit het wettelijk kader (o.a. Flora- en faunawet en eventueel natuurbeschermingswet) en ecologisch kader (doelsoorten en natuurdoeltypen)¹⁵;
- beoogde natuurontwikkeling. Beschrijf de hiervoor benodigde randvoorwaarden (zowel abiotisch als biotisch); Geef, indien er potenties zijn voor het ontwikkelen van natuurdoeltypen, in het MER aan welke natuurdoeltypen worden nagestreefd¹⁶;
- verkeerskundige analyse;
- Ligging van de golfbaan in een radarverstoringgebied en de zogenaamde inner Horizontal surface en Conical Surface¹⁷.

Milieueffecten

Algemeen

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed, bijvoorbeeld ontwikkelingsmogelijkheden op het gebied van natuur en waterberging;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten, die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- bij de beschrijving dienen de gevolgen van de aanlegfase en de gebruiksfase gesplitst te worden.

¹⁴ Zie inspraakreactie 3, 7, 9.

¹⁵ Zie inspraakreactie 1.

¹⁶ In het Handboek Natuurdoeltypen; bijlage 3 (LNV, 2001) staan alle doelsoorten.

¹⁷ Zie inspraak reactie 5.

Bodem en water

Geef in het MER de effecten aan van:

- grondverzet en verandering van de maaiveldhoogten;
- waterberging op eigen terrein en afwatering naar de omgeving;
- het effect van watergebruik voor beregening van de baan op de grondwaterstanden in het plangebied en op de waterhuishouding in de omliggende gebieden. Geef een vergelijking van de huidige beregening en bemesting op landbouwgronden t.o.v. de toekomstige situatie op het golfterrein.

Natuur

Gebiedsbescherming

Op afbeelding 3.2 is aangegeven dat het aanpalende bos in het streekplan is aangeduid als natuurparel. Op afbeelding 3.1 is deze aanduiding weggelaten. Geef aan of het bos een natuurparel is en zo ja, beschrijf welke beperkingen de natuurparel oplegt aan het voornemen. Beschrijf de externe effecten van de golfbaan op deze natuurparel.

Aan de westzijde is het plangebied begrensd door een ecologische verbindingszone (EVZ)¹⁸. Geef aan of de golfbaan gelegen is in of tegen de EVZ¹⁹. Beschrijf in het MER het type (droog/nat), doel, functie (onder andere lokaal/ regionaal belang), welke gebieden de EVZ verbindt en beschrijf de bestaande natuurdoeltypen en doelsoorten. Geef aan op welke wijze de alternatieven de beoogde ecologische functie beïnvloeden.

Soortenbescherming

Op grond van de Flora- en faunawet (art. 3 en 4) zijn een aantal dier- en plantensoorten beschermd. Ga voor de alternatieven na of dit zal leiden tot in de Flora- en faunawet genoemde verboden gedragingen, o.a. door het initiatief te toetsen aan de staat van instandhouding van de vastgestelde beschermde soorten (met de focus op de soorten in bijlage 4 van de Habitatrichtlijn). Indien dat het geval is, zal een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet moeten worden aangevraagd. Voor het ontheffingsverzoek dient een inventarisatie van de ruimtelijke verspreiding van in het gebied en de directe omgeving voorkomende relevante soorten te worden gemaakt. In het MER kan worden volstaan met het aangeven van de gevolgen voor de doelsoorten²⁰ (of een gemotiveerde selectie van de belangrijkste voorkomende soorten).

Beschrijf in het MER welke maatregelen genomen worden om te kunnen voldoen aan de Handreiking dassen en golfbanen van provincie Noord Brabant. Ga ook specifiek in op de wijzigingen in het leefgebied voor de struweelvogels.

Landschap en cultuurhistorie

Geef aan hoe de inrichting en vormgeving van baan wordt gedimensioneerd en gesitueerd en hoe de inrichting zich verhoudt tot de cultuurhistorische- en landschappelijke waarde van het gebied. Besteed hierbij aandacht aan het behoud van bestaande landschappelijke elementen, zoals de houtwallen. Beschrijf hoe rekening wordt gehouden met bestaande zichtlijnen.

¹⁸ In het streekplan staat dat de ecologische verbindingszones onderdeel uitmaken van de groene hoofdstructuur (GHS) natuur, waarin geen golfbaan mag worden gerealiseerd.

¹⁹ Zie inspraakreactie 1.

²⁰ In het Handboek Natuurdoeltypen, LNV 2001 staan alle doelsoorten.

Verkeer

De golfbaan zal een verkeersaantrekkende werking hebben. Maak in het MER voor de golfbaan het onderstaande inzichtelijk:

- het aantal bezoekers, het bezoekerspatroon in de tijd (m.n. piekmomenten) en de omvang van het verkeer dat hierdoor veroorzaakt wordt;
- via welke routes dit verkeer wordt afgewikkeld en in welke mate het verkeer op de betreffende wegen toeneemt als gevolg van de voorgenomen activiteit;
- de herkomst van de golfers in relatie tot de ontsluitingsstructuur;
- Ga in op de indirecte hinder veroorzaakt door de verkeersaantrekkende werking²¹;
- besteed aandacht aan de eisen die het besluit luchtkwaliteit stelt aan het oprichten van deze voorziening en de luchtkwaliteit gezien de activiteit op de omgeving²².

Overige

Ga in het MER in op de gevolgen van het voornemen op de landbouw in de nabijheid van het plangebied²³.

Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het natuur- en milieubeleid worden betrokken.

Leemten in informatie

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieu-informatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- hoe ernstig leemten en onzekerheden zijn voor het te nemen besluit.

Evaluatieprogramma

Het besluit omtrent de MER aan te geven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Wij verzoeken om in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geven, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Monitoring is wenselijk voor de kwetsbare/bedreigde soorten, die bij de inventarisaties in 2005 zijn vastgesteld of waarvoor verbetering van het leefgebied wordt beoogd.

²¹ Zie inspraakreactie 3, 4, 7, 8.

²² Zie inspraakreactie 8.

²³ Zie inspraakreactie 3, 4, 7 en 9.

Vorm en presentatie

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het mma.

Overige hoofdstukken van het MER

Voor de onderdelen "vergelijking van alternatieven", "leemten in milieu-informatie" en "samenvatting van het MER" geven wij geen richtlijnen naast de wettelijke voorschriften.